

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2019. gada 18. janvārī

Satversmes tiesas 4. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs
Aldis Laviņš, tiesneši Daiga Rezevska un Jānis Neimanis,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto [...] (turpmāk –
Pieteikuma iesniedzēja) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums
Nr. 194/2018),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu atzīt likuma “Par nekustamā īpašuma nodokli” 3. panta pirmo daļu tiktāl, ciktāl tā attiecas uz nodokļu maksātājiem, kuru vienīgais nekustamais īpašums ir arī šīs personas dzīvesvieta (turpmāk – apstrīdētā norma), par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 1. pantam, 91. panta otrajam teikumam, 105. panta pirmajam un trešajam teikumam, kā arī sociāli atbildīgas valsts principam.

2. Apstrīdētā norma paredz, ka nekustamā īpašuma nodokļa likmi vai likmes no 0,2 līdz 3 procentiem no nekustamā īpašuma kadastrālās vērtības nosaka pašvaldība savos saistošajos noteikumos, kurus tā publicē līdz pirmstaksācijas gada 1. novembrim. Nekustamā īpašuma nodokļa likmi, kas

pārsniedz 1,5 procentus no nekustamā īpašuma kadastrālās vērtības, pašvaldība nosaka tikai gadījumā, ja nekustamais īpašums netiek uzturēts atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajai kārtībai. Ja pašvaldība līdz noteiktajam termiņam saistošos noteikumus nav publicējusi, likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli” 3. panta pirmā daļa nosaka konkrētas nekustamā īpašuma nodokļa likmes.

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Turklāt saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu Satversmes tiesa var atteikties ierosināt lietu, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

4. Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 5. punkts noteic, ka, izskatot pieteikumu, Satversmes tiesas kolēģija ir tiesīga atteikties ierosināt lietu, ja pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības nav mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Pieteikuma iesniedzēja, vēršoties Satversmes tiesā ar pieteikumu Nr. 53/2018, jau lūgusi tiesu atzīt apstrīdēto normu par neatbilstošu Satversmes 1. pantam, 91. panta otrajam teikumam, 105. panta pirmajam un trešajam teikumam.

Satversmes tiesas kolēģija ir pieņēmusi lēmumu par atteikšanos ierosināt lietu pēc minētā pieteikuma. Pieteikuma iesniedzēja nebija norādījusi juridisko

pamatojumu tam, ka viņai pieejamie vispārējie tiesību aizsardzības līdzekļi ir uzskatāmi par formāli pastāvošiem un tiesvedība administratīvajā tiesā būtu atzīstama par neefektīvu tiesību aizsardzības līdzekli Satversmes tiesas likuma izpratnē. Turklāt no pieteikuma nebija gūstams apstiprinājums tam, ka tā izskatīšana būtu atzīstama par vispārsvarīgu Satversmes tiesas likuma 19.² panta trešās daļas izpratnē. Līdz ar to pieteikums neatbilda Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā noteiktajām prasībām (*sk. Satversmes tiesas 2. kolēģijas (datums) lēmuma par atteikšanos ierosināt lietu pēc pieteikuma Nr. 53/2018 7.–7.3. punktu*).

Līdz ar to Satversmes tiesas kolēģijai ir jāizvērtē, vai atkārtoti iesniegtajā pieteikumā ietvertais faktisko apstākļu izklāsts vai juridiskais pamatojums pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar kolēģijas iepriekš izvērtēto pieteikumu.

Satversmes tiesas kolēģija konstatē, ka Pieteikuma iesniedzēja, atkārtoti vēršoties ar pieteikumu Satversmes tiesā, ir izmantojusi visus tai pieejamos vispārējos tiesību aizsardzības līdzekļus un papildus lūgusi atzīt apstrīdēto normu par neatbilstošu arī sociāli atbildīgas valsts principam.

Līdz ar to atkārtoti iesniegtajā pieteikumā salīdzinājumā ar iepriekš izvērtēto pieteikumu pēc būtības ir mainījies gan tajā ietvertais faktisko apstākļu izklāsts, gan juridiskais pamatojums.

5. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likuma atbilstību Satversmei. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

6. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktam persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt tikai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka Pieteikuma iesniedzējai Rīgā pieder nekustamais īpašums. Pieteikuma iesniedzējai par savu nekustamo īpašumu jāmaksā nekustamā īpašuma nodoklis 1,5 procentu apmērā no īpašuma kadastrālās vērtības par zemi un 0,2 un 0,4 procentu apmērā no

īpašuma kadastrālās vērtības par ēku. Tādējādi Pieteikuma iesniedzējai ir piemērota apstrīdētā norma un pieteikumā ir norādīts uz viņai Satversmē noteikto pamattiesību iespējamo aizskārumu.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzēja ir tiesīga vērsties tiesā ar konstitucionālo sūdzību, ievērojot Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktās prasības.

7. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajai daļai persona var iesniegt konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai, ja viņa ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem. Atbilstoši minētā panta ceturtās daļas pirmajam teikumam šādas tiesības persona var izmantot sešu mēnešu laikā pēc pēdējās institūcijas nolēmuma spēkā stāšanās brīža.

Pieteikuma iesniedzēja ir izmantojusi visas iespējas ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem aizstāvēt savas pamattiesības. No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka administratīvā tiesa ir izskatījusi Pieteikuma iesniedzējas pieteikumus par nekustamā īpašuma nodokļa 2016. gada aprēķinu (lieta (numurs)) un 2017. gada aprēķinu (lieta Nr. (numurs)). Augstākā tiesa ar (datums) un (datums) rīcības sēdes lēmumiem ir atteikusies ierosināt šajās lietās kasācijas tiesvedību. Augstākās tiesas lēmumi nav pārsūdzami.

Pieteikums Satversmes tiesas kancelejā saņemts 2018. gada 21. decembrī. Tādējādi ir ievērots arī sešu mēnešu termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai.

Līdz ar to iesniegtais pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrās daļas un ceturtās daļas pirmā teikuma prasībām.

8. Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkts noteic, ka pieteikumā jānorāda juridiskais pamatojums. Juridiskais pamatojums Satversmes tiesas likuma izpratnē nozīmē juridisko argumentāciju, kurā pamatota apstrīdētās normas neatbilstība katrai pieteikumā norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai. Turklāt saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu Satversmes tiesa var atteikties ierosināt lietu, ja konstitucionālajā sūdzībā

sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

8.1. Pieteikuma iesniedzēja norāda, ka apstrīdētā norma neatbilst sociāli atbildīgas valsts principam. Atbilstoši šim principam valstij esot pienākums nodrošināt, ka personām ar zemiem ienākumiem ir iespēja savā īpašumā paturēt nekustamo īpašumu, kas ir to vienīgā dzīvesvieta. Apstrīdētā norma esot pretrunā šim principam, jo tā neparedzot efektīvus pasākumus tādu iedzīvotāju aizsardzībai, kas saņem mazus ienākumus, un tādējādi neparedz personas aizsardzību pret nekustamā īpašuma, kas kalpo kā vienīgā dzīvesvieta, atsavināšanu un personas nonākšanu uz nabadzības sliekšņa.

Pieteikuma iesniedzēja nav juridiski pamatojusi, ka no sociāli atbildīgas valsts principa izrietētu pienākums personām ar zemiem ienākumiem nodrošināt iespēju savā īpašumā paturēt nekustamo īpašumu, kas ir to vienīgā dzīvesvieta.

Pieteikuma iesniedzēja arī norādījusi, ka viņa nav “nabadzīga”, mazturīga vai maznodrošināta persona. Viņa esot ekonomiski aktīva iedzīvotāja, kura ar godīgu un sabiedriski ļoti noderīgu darbu cieš no pienākuma maksāt nesamērīgi augstu nekustamā īpašuma nodokli. Nodoklis esot noteikts tik augsts, ka viņai neesot efektīvi saglabāt īpašuma tiesības uz nekustamo īpašumu, kas viņai šobrīd kalpo par vienīgo dzīvesvietu. Taču Pieteikuma iesniedzēja nav pamatojusi, ka no sociāli atbildīgas valsts principa būtu atvasināmas tiesības paturēt nekustamo īpašumu, uz kuru gulstošās nastas personu apgrūtina, vai tiesības paturēt īpašumā konkrētu nekustamo īpašumu.

Pieteikumā arī nav pamatots, ka apstrīdētā norma liedz īstenot tiesības uz sociālo nodrošinājumu vai tiesības uz cilvēka cienīgas dzīves līmeni.

Līdz ar to pieteikums šajā daļā neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktā noteiktajām prasībām.

8.2. Pieteikuma iesniedzēja norāda, ka apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 1. pantam. Neatbilstība šim pantam pieteikumā saistīta ar apstrīdētās normas iespējamu neatbilstību demokrātiskas tiesiskas valsts principam. Taču pieteikumā nav ietverts juridisks pamatojums tam, kā tieši šis princips pārkāpts

un ka tiesai būtu jāpārbauda atbilstība šim principam patstāvīgi un atsevišķi no citām Satversmes normām, kurām apstrīdēta atbilstība izskatāmajā pieteikumā.

Līdz ar to pieteikums šajā daļā neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktā noteiktajām prasībām.

8.3. Pieteikuma iesniedzēja norāda, ka apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 91. panta otrajam teikumam. Apstrīdētā norma radot situāciju, ka tiesības paturēt savā īpašumā vienīgo dzīvesvietu piemīt tikai turīgajiem iedzīvotājiem, kuru ienākumi ir pietiekami nekustamā īpašuma nodokļa samaksai. Savukārt iedzīvotāji ar zemiem ienākumiem ar tādu pašu nekustamā īpašuma nodokļa likmi kā turīgajiem iedzīvotājiem tiekot nostādīti atšķirīgā situācijā. Tādējādi personas tiekot diskriminētas to materiālā stāvokļa dēļ.

Satversmes tiesas kolēģija konstatē, ka pēc būtības Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka attiecībā uz viņu pieļauta tāda pati attieksme kā pret personām ar ievērojami lielākiem ienākumiem. Personas ar ievērojami lielākiem ienākumiem varot šo nodokli samaksāt un paturēt savā īpašumā nekustamo īpašumu, kas kalpo par vienīgo dzīvesvietu. Taču Pieteikuma iesniedzēja to nevarot, jo nodokļa apmērs radot situāciju, ka neesot efektīvi saglabāt īpašuma tiesības uz nekustamo īpašumu, kas šobrīd kalpo kā viņas vienīgā dzīvesvieta. Tādējādi Pieteikuma iesniedzēja pēc būtības norāda uz iespējamu netiešo diskrimināciju.

Satversmes 91. panta otrajā teikumā ietvertais diskriminācijas aizliegums ir vienlīdzības principā ietverts palīgelements, kas noteiktās situācijās šo principu precizē un palīdz to piemērot (*sk. Satversmes tiesas 2015. gada 23. novembra sprieduma lietā Nr. 2015-10-01 15. punktu*). Diskriminācijas gadījumā atšķirīga attieksme ir balstīta uz noteiktiem aizliegtiem kritērijiem (*sk. Satversmes tiesas 2008. gada 29. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2007-25-01 7.1. punktu*).

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka atšķirīgas attieksmes gadījumā noteiktu aizliegto kritēriju izmantošanas attaisnojāmība var atšķirties, ņemot vērā gan katra kritērija specifiku, gan arī konkrētās lietas faktiskos apstākļus (*sk. Satversmes tiesas 2005. gada 14. septembra sprieduma lietā Nr. 2005-02-0106 9.2. punktu*). Aizliegto kritēriju katalogs atspoguļo sabiedrības izšķiršanos par to, kādas atšķirības starp tās locekļiem nav pieļaujamas kā atšķirīgas

attieksmes pamats. Ja atšķirīgā attieksme balstīta uz kādu no kritērijiem, kas ietverti aizliegto kritēriju katalogā, tās attaisnojums vai nu vispār nav iespējams, vai arī ir iespējams tikai izņēmuma gadījumā (*sk. Satversmes tiesas 2015. gada 23. novembra sprieduma lietā Nr. 2015-10-01 15. punktu*). Satversmes tiesas līdzšinējā judikatūrā mantiskais stāvoklis nav ticis atzīts par tādu kritēriju, pamatojoties uz kuru atšķirīgā attieksme nebūtu pieļaujama vispār.

Satversmes tiesa arī norādījusi, ka likumdevējs, izvērtējot visus konkrētās tiesību jomas apstākļus, var noteikt arī tādu tiesisko regulējumu, kas nenodrošina absolūtu individualizāciju un vienādā mērā ir attiecināms uz objektīvi salīdzināmiem, kaut arī atšķirīgiem gadījumiem (*sk. Satversmes tiesas 2008. gada 3. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2007-23-01 16.3. punktu*).

Līdz ar to nav pamata uzskatīt, ka ikviens regulējums, kas personai saistīts ar zināmiem izdevumiem, būtu diskriminējošs, pamatojoties uz personas mantisko stāvokli. Netiešās diskriminācijas konstatēšanai nepieciešams, lai regulējums konkrētai personu grupai radītu nesamērīgi nelabvēlīgas sekas (*sk. Satversmes tiesas 2. kolēģijas 2009. gada 19. augusta lēmuma par atteikšanos ierosināt lietu pēc pieteikuma Nr. 316/2009 5.1. punktu*).

Pieteikuma iesniedzēja ir norādījusi, ka nekustamā īpašuma nodokļa slogs viņas gadījumā ir tāds, ka saglabāt īpašuma tiesības vairs nav efektīvi. Taču Pieteikuma iesniedzēja nav juridiski pamatojusi, ka apstrīdētā norma viņai rada nesamērīgi nelabvēlīgas sekas, pamatojoties uz viņas mantisko stāvokli.

Līdz ar to pieteikums šajā daļā neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktā noteiktajām prasībām.

8.4. Pieteikuma iesniedzēja norāda, ka apstrīdētā norma neatbilst arī Satversmes 105. panta pirmajam un trešajam teikumam.

Pamatojot apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Satversmes 105. panta pirmajam un trešajam teikumam, pieteikuma iesniedzējam ir jānorāda:

- 1) vai apstrīdētajā normā ir ietverts kāds tiesību ierobežojums,
- 2) vai šis ierobežojums ir noteikts ar likumu un vai tam ir leģitīms mērķis un
- 3) vai ierobežojums ir samērīgs ar leģitīmo mērķi.

Savukārt attiecībā uz pamattiesību ierobežojuma samērīgumu pieteikuma iesniedzējam jānorāda:

1) vai izraudzītie līdzekļi ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai, proti, vai ar izraudzīto līdzekli var sasniegt leģitīmo mērķi;

2) vai šāda rīcība ir nepieciešama jeb vai leģitīmo mērķi nevar sasniegt ar indivīda tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem;

3) vai ierobežojums ir atbilstošs jeb vai labums, ko iegūst sabiedrība, ir lielāks par indivīda tiesībām nodarīto kaitējumu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2016. gada 15. novembra sprieduma lietā Nr. 2015-25-01 11. un 11.3. punktu*).

Pieteikumā ir pamatots, ka pamattiesību ierobežojums noteikts ar pienācīgā kārtībā pieņemtu likumu, tam ir leģitīms mērķis, leģitīmo mērķi ar apstrīdēto normu var sasniegt un nepastāv citi, alternatīvi līdzekļi, ar kuriem leģitīmo mērķi varētu sasniegt tādā pašā kvalitātē. Taču Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka labums, ko no apstrīdētajā normā noteiktā pamattiesību ierobežojuma gūst sabiedrība, ir mazāks, nekā indivīda tiesībām nodarītais kaitējums.

Valstij ir pienākums sabiedrības labklājības interesēs izveidot efektīvu nodokļu iekasēšanas sistēmu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2008. gada 3. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2007-23-01 7. punktu*). Satversmes tiesa atzinusi, ka valstij, nosakot un realizējot savu nodokļu politiku, ir plaša rīcības brīvība (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2007. gada 11. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2006-28-01 19.1. punktu un 2018. gada 18. oktobra sprieduma lietā Nr. 2017-35-03 9. punktu*). Turklāt nodokļu tiesību jomā ir jānodrošina arī noteiktība nodokļu administrēšanā un jāparedz efektīva nodokļu iekasēšanas kārtība, un tas ir būtiski ne tikai nodokļa maksātājam, bet arī sabiedrībai kopumā (*sk. Satversmes tiesas 2018. gada 18. oktobra sprieduma lietā Nr. 2018-04-01 19. punktu*).

Pārbaudot pamattiesību ierobežošanas tiesiskumu nodokļu lietās, Satversmes tiesa vērtē arī to, vai nodokļa maksājums nav nesamērīgs slogs adresātam, citastarp apsverot, vai piemērotais nodoklis pēc sava rakstura nav konfiscējošs (*sk. sal. Satversmes tiesas 2015. gada 25. marta sprieduma lietā Nr. 2014-11-0103 20. punktu*).

Pieteikuma iesniedzēja ir norādījusi, ka gada nekustamā īpašuma nodoklis, kas atbilst gandrīz trīs Pieteikuma iesniedzējas neto mēneša algu apmēram, ir nesamērīgs slogs, jo Pieteikuma iesniedzējai vairs neesot efektīvi saglabāt savas īpašuma tiesības. Taču apstākļi, ka īpašumu paturēt vairs nav lietderīgi, pats par sevi vēl nenozīmē, ka nekustamā īpašuma nodoklis ieguvis konfiscējošu raksturu.

Līdz ar to pieteikumā nav juridiski pamatots, ka indivīda tiesībām būtu nodarīts lielāks kaitējums, nekā no pamattiesību ierobežojuma gūst sabiedrība.

Pieteikuma iesniedzējas argumenti turklāt pamatā vērsti uz situāciju valstī un nekustamā īpašuma nodokļa samērīgumu gadījumos, kad personas ienākumi mēnesī ir būtiski mazāki par minimālo algu valstī. Taču tā nav situācija, kādā atrodas pati Pieteikuma iesniedzēja.

Ņemot vērā minēto, juridiskais pamatojums par apstrīdētās normas neatbilstību Satversmes 105. panta pirmajam un trešajam teikumam ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu un sesto daļu, Satversmes tiesas 4. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [...] pieteikuma (pieteikums Nr. 194/2018).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētājs

A. Laviņš